

Başvuru Tarihi: 16.11.2016 **Received Date:** 16.11.2016

Yayına Kabul Tarihi: 05.01.2017 **Accepted Date:** 05.01.2017

Yayınlanma Tarihi: 30.01.2017 **Published Date:** 30.01.2017

akademia

İNTERNET MEDYASI VE ŞİDDET: İNTERNETTE SUNULAN ŞİDDET HABERLERİNİN TOPLUM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Öz

Günümüzde şiddet, toplumların temel sorunlarından biridir. Şiddetin etkileri bireyin yaşına, cinsiyetine ve kişisel özelliklerine göre farklılık göstermektedir. Aile içinde ve toplumsal alanda şiddete maruz kalan insanların yanı sıra medya aracılığıyla şiddete tanıklık eden insanlar vardır. Türkiye’de medyadaki şiddeti ele alan araştırmaların çoğu radyoda, televizyonda ve gazetede yer alan haber, dizi ve programlar üzerinedir. Ancak kullanımı giderek artan ve yaygınlaşan, enformasyonu dünyanın her yerine aynı anda ve hızlı bir şekilde ulaştıran internetin, şiddet konusunda toplum üzerindeki etkilerinin göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Gazete haberleri yazı, radyo haberleri ses, televizyon haberleri ise görüntü-ses özelliğiyle öne çıkar. İnternet haber sitelerinde olaya ilişkin yazıya, sese ve görüntüye diğer kitle iletişim araçlarından farklı olarak daha detaylı ulaşılabilmektedir. Medyada yer alan şiddet içerikli olayların çocukların fiziksel, ruhsal ve toplumsal gelişimlerini olumsuz yönde etkilediğine dair birçok çalışma bulunurken yetişkinler üzerinde ne tür bir etki oluşturduğu konusunda yeteri kadar araştırma bulunmamaktadır. Bu çalışmada, internet haber sitelerinde sunulan şiddet haberlerinin yetişkinler tarafından nasıl algılandığını ortaya çıkarmak amacıyla Dicle Üniversitesi’nde çalışan üst sosyo-ekonomik statüye sahip 10 kişiyle derinlemesine görüşme yapılmıştır. Çalışma kapsamında görüşülen yetişkinlerin, internette yer alan şiddet haberlerinden olumsuz yönde etkilendikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Medya, İnternet, Şiddet, Haber, Şiddet Haberleri.

INTERNET MEDIA AND VIOLENCE: INTERNET VIOLENT NEWS CONTENT AND ITSEFFECTS ON SOCIETY

Abstract

Today, violence is one of the main problems of societies. The effects of violence vary depending on the age, gender, and personal characteristics of the individual. There are people who are exposed to domestic violence and violence in the society, as well as who witness the violence through the media. In Turkey, most of the research on violence is about news, series, and reality shows on radio, television, and newspaper. However, the effects of internet that its use is becoming increasingly widespread and spreading the information all over the world at the same time in a rapid manner should not be ignored. Newspaper contents are featured by writing, radio news are featured by sound, and TV news are featured by image-sound. Internet paves the way accessing the auditory, imagery, and textual information in more detail other than other mass media. There are many studies on violence in media that have affected the physical, mental, and social development of children and there is not much research about what kind of influence has on adults. In this study, in-depth interviews were held with 10 people with the highest socio-economic status working at Dicle University in order to find out how adults perceived violence news on internet news sites. In this study, it was found that interviewed adults were affected negatively by the violence news contents on the internet.

Keywords: Media, Internet, Violence, News, Violent News Contents.

Giriş

Yazılı, görsel ve işitsel medyada sunulan haberlerde sözel, fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik gibi birçok şiddet türüyle karşılaşılmaktadır. Medyada yer alan bu tür şiddet haberleri, insanlar üzerinde ruhsal ve fiziksel anlamda farklı etkiler uyandırabilmektedir.

Sürekli olarak olumsuz haberleri izleyen ya da okuyan kişide dünyaya karşı karamsar bir bakış oluşmaktadır. Bu tür haberlerin tekrar etmesi, özellikle duyarlı kimselerde tüm dünyanın mahvolduğu ve bu durumla mücadele etmenin güç olduğu elinden bir şey gelmeyeceği gibi bir algı yaratmaktadır (Palabıyıkoglu, 1997, 124).

En etkili kitle iletişim araçlarından biri olan televizyon haber, program ve dizi gibi çeşitli yayımlarla oldukça geniş bir kitleye hitap etmektedir. Bu noktada televizyonda yer alan şiddet içerikli görüntüler, farklı yaş grubundaki insanları yine farklı yönlerden etkileyebilmektedir. Televizyonda şiddet gösterimi üzerine Yüksel (2010, 235) şu görüşlere yer vermiştir:

Yurt dışında olduğu gibi ülkemizde de televizyonda şiddet gösterimi üzerine yapılmış içerik analizi çalışmaları mevcuttur. Örneğin bu çalışmalardan biri, bir çocuğun 12 yaşına kadar 13 bin 400 ölüm dahil 101 bin şiddet olayını televizyonda izleyeceğini göstermektedir. Aynı çocuğun gerçek yaşamda kaç ölüm ya da şiddet olayı ile karşılaşabileceği tahmin edildiğinde ise televizyondaki şiddet gösteriminin boyutları daha kolay anlaşılabilir.

Söz konusu çalışma televizyondaki şiddetin çocuklar üzerindeki etkisinin önemli derecede büyük olduğunu göstermektedir. Günümüz insanı, gerek bilgisayar gerekse akıllı telefonlar aracılığıyla ev, okul ve işyeri gibi farklı mekanlarda istediği her an internete erişebilme imkanına sahiptir. Teknolojinin sunduğu olanaklar ile geniş bir kesime ulaşan internetin doğru kullanılmaması bazı problemleri de ortaya çıkarmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2013 yılında yaptığı araştırmada, internet kullanan çocukların internet kullanmaya başlama yaşınının 06-15 yaş grubunda ortalama 9, 06-10 yaş grubunda 6, 11-15 yaş grubunda ise 10 olduğu verisine ulaşılmıştır.

İnternet haber sitelerinde neredeyse her gün farklı şekillerde gerçekleşen şiddet olayları yer almakta ve insanlar gündemi takip etmek isterken bu tür haberlerle sık sık karşılaşmaktadırlar. Özellikle bazı şiddet içerikli haberler, oldukça büyük yankı uyandırarak günlerce haber sitelerinde yayınlanabilmektedir. Örneğin 2015 yılında Kayseri'de üvey annesi tarafından şiddete maruz kalan iki kardeş ile ilgili haberler, televizyonların ve gazetelerin yanı sıra internet haber sitelerinde de günlerce yer aldı. Haber sitelerinde üvey annenin şiddeti nasıl uyguladığı anlatılırken olaya ilişkin görüntüler de ham haliyle yayınlandı. Bir süre sonra olaya dair şiddet görüntülerinin yayınlanması yasaklanmış olsa da aslında haber, birkaç gün içerisinde dahi birçok insan tarafından izlenmişti. Yine olayın gerçekleştiği tarihlerde medyanın, çocuğa yönelik şiddete nasıl bir çözüm önerisi getirilebileceği konusunda yayın yapmak yerine Şarkıcı Gülben Ergen'in olayda şiddet gören çocukları ziyaret edişini haber yapması dikkat çekmektedir. Ayrıca medya, Kayseri'de yaşanan üvey anne şiddetinin yayınlandığı günleri takiben birkaç hafta süresince üvey anne ya da öz anne şiddeti gibi benzer haberlere sıkça yer vermiştir.

Bu araştırmada internet haber sitelerinde yer alan şiddet olaylarının toplum üzerindeki etkilerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

İnternet Medyası

Radyo, televizyon ve gazete gibi etkili kitle iletişim araçlarının yanı sıra internet de bilgiye ulaşma noktasında önemli bir yere sahiptir. Yapılan bir araştırmada insanların interneti en fazla haber/gazete okumak (yüzde 82), sosyal medyada vakit geçirmek (yüzde 76), banka işlemleri yapmak (yüzde 74), online alışveriş yapmak ve film/dizi izlemek için tercih ettiği sonucuna varılmıştır (fkrimuhim, 2015). 2014 yılında gerçekleştirilen bu araştırma, internetin haber alma noktasında önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. 17-25 yaş aralığındaki öğrencilerin internet ve sosyal medya bağımlılığının olup olmadığını belirtmek amaçlı yapılan bir araştırmada ise anketin uygulandığı katılımcıların büyük bir çoğunluğunun televizyon, gazete ve radyo gibi iletişim araçlarından ziyade interneti takip ettikleri tespit edilmiştir (Karahisar, 2013, 107).

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte geleneksel medyanın yerini yeni medya almıştır. Yeni medya kitap, televizyon ve radyo gibi geleneksel medyadan farklı olarak sayısal medyayı, internet ağlarını ve sosyal iletişim medyasını nitelemek amaçlı kullanılmaktadır (Lievrouw ve Livingstone, 2007; Aktaran: Binark, 2014, 15). Sayısal teknolojinin gelişmesiyle birlikte insanların günlük yaşamlarında önemli bir yere sahip olan ve yaşamın ayrılmaz parçası haline gelen cep telefonu, bilgisayar, internet, veri toplama aygıtlarının her biri yeni medyanın araçlarıdır (Büker, 2013, 138). “Yeni medya; dijital kodlama sistemine temellenen, hipermetinlilik ve modülerlik özelliklerini taşıyan yüksek hızda etkileşimin gerçekleştiği (bireylerin aktif olduğu) iletişim alanlarıdır” (Yengin, 2012, 128). Geleneksel iletişim teknolojilerinden farklı olarak yeni iletişim teknolojileri, alıcıya internetin sayesinde istediği bilgiye istediği gün ve saatte ulaşılma imkanını sunmaktadır. Kişi, Tivibu, Digiturk vb. dijital platformlar sayesinde de izleyemediği programları daha sonra istediği vakitte izleyebilmektedir (Advan, 2015, 117).

Yeni medya türlerinden biri olan internetle birlikte insanların hayatlarında toplumsal, kültürel ve siyasal açıdan birtakım değişimler olmuştur. “Enformasyon devrimi” veya “bilgi toplumu” olarak adlandırılan dönemle birlikte ekonomi, kültür, siyaset ve yönetim hem içerik, hem işleyiş bakımından değişim geçirmiş “enformasyonel” hale gelmiştir. Geleneksel medyadan farklı olarak internet, hem bir kitle iletişim aracıdır hem de bireysel kullanıma ve paylaşımına olanak sağlamaktadır (Akca, 2014, 17). Daha önceden haberi gazeteden okuyan, radyodan dinleyen, televizyondan izleyen kullanıcılar, internetin gelişimiyle birlikte haber alma faaliyetini tek bir mecradan yani internette almaya başlamıştır (Kalsın, 2016, 76). İnternet yayıncılığının günümüzde oldukça etkin kullanılması ve hedef kitlenin büyüklüğü, internet medyasının önemini artırmaktadır.

Web 2.0 teknolojinin gelişmesiyle birlikte internet üzerinden yayınlarını sürdüren haber siteleri çok daha fazla interaktif bir hal almıştır (Irak ve Yazıcıoğlu, 2012, 37). Yeni medya bilgiye ulaşma noktasında kullanıcılarına birtakım olanaklar sunmaktadır. Bu kapsamda bazı internet haber sitelerinin, kullanıcılarına istedikleri haberlere yönelik fikir ve görüşlerini ifade etme amaçlı yorum yapmalarını sağlamaları bu olanaklardan bir tanesidir. Özellikle son dakika haberleri, televizyon haber bültenlerinden önce internet gazetelerinde yer almakta ve anında on-line olarak yayınlanmaktadır. Ayrıca günlük gazeteler bu haberleri ancak ertesi günkü baskılarında verebilmektedirler. İnternetin bu tür olumlu yönleri “TV kadar hızlı, gazete kadar derin” tanımını getirmiştir (Çakır, 2007, 59-60).

“Gerek yazılı basın ve gerekse görsel medyanın pahalı yatırımlarına gerek duymayan, diğer habercilik sektörlerine göre çok küçük maliyetlerle, hem yazılı basın hem de görsel medyanın fonksiyonlarını da içeren yapısıyla internet gazeteciliği, internet üzerinde, kısaca web olarak adlandırılan, ve html kısaltmasıyla bildiğimiz yazılım dilinde sayfalar yazılmasına olanak veren çoklu medya ortamının kullanıma girmesiyle olanaklı olmuştur. Metin, fotoğraf, video, grafik, ses unsurları, reklam ve yüklenebilir yazılımlar içeren web, üç ana unsurdan biraraya gelmektedir: Erişim sağlayıcıları, içerik sağlayıcıları ve kullanıcılar” (Çakır, 2007, 137-138). Tokgöz, insanların internet gazeteciliğini tıpkı radyo, televizyon ve gazete de olduğu gibi yaşadıkları topluma dair bilgilere ulaşmak için kullandığını belirtmektedir. Kişilerin haber alma noktasında geleneksel gazeteciliğin kendilerini yeterince tatmin etmemesi nedeniyle internet gazeteciline yöneldiğini vurgulayan Tokgöz, insanların internet gazeteciliğini haber işahlarını kabartması açısından tercih ettiğini söylemektedir (2013, 116). Köse (2007, 353)’ye göre internet haber siteleri, haberlerin güncellenmesi, hızlılığı, okuyucuyla-izleyiciyle karşılıklı etkileşimi sağlayışı ve düşük maliyetle iş yapmaya olanak sağlaması açısından birçok avantajlara sahiptir (Aktaran: Tuğla, 2014, 311). Dolayısıyla internetin bilgiyi hızlı, kolay ve ucuz bir şekilde insanlara ulaştırması insanların olaylara ilişkin gelişmeleri internet haber sitelerinden takip etme tercihleri üzerinde önemli bir etkidir.

Medya ve Şiddet

Medyanın bireyler üzerinde davranışsal, tutumsal, bilişsel, duygusal ve fizyolojik olmak üzere 5 tür etkisi vardır. Medyadan iletilen mesajlarla kişinin gerçekleştiği birtakım davranışlarla

davranışsal etkiler meydana gelirken kişinin fikir, inanç ve değerlerinde bir biçimlendirme söz konusu olduğu zaman ise tutumsal etkiler oluşmuş demektir. Medya, tüketicileri üzerinde endişe, korku ve coşku gibi hisleri uyandırması halinde duygusal etki meydana gelmektedir. Medya tüketicisinin gönderilen mesajlarla uyarılması ya da fiziksel tepkilerinde değişimlerin olması halinde fizyolojik etkilerin gerçekleştiği anlamına gelmektedir (Bryant ve Zillman, 2009, 13; Aktaran: Çakır ve Çakır, 2010, 19).

Şiddet içerikli olayların, haberleri hazırlayan muhabirler üzerinde de oldukça önemli etkileri vardır. Özer'in, medyada sunulan şiddetin üretimine dair yaptığı araştırma kapsamında görüştüğü bir muhabirin "*Şiddet içerikli haberi yaparken neler duyumsuyorsunuz?*" sorusuna vermiş olduğu yanıt oldukça dikkat çekicidir. Muhabir: "*Mesleğe ilk başladığım yıllarda, kameramanlık yapıyordum. Çektiğim görüntüler gece rüyama giriyor, terleyerek ve sıçrayarak uyanıyordum. Sanırım zamanla alıştım ama bu zaman içerisinde fark ettim ki, olaylara karşı giderek duyarsızlaşıyorum. Artık, parçalanmış cesetler beni dehşete düşürmüyor*" (Özer, 2010, 69). Söz konusu muhabirin, şiddet içerikli olaylara ilk tanıklık ettiği dönemlerde verdiği fiziksel tepkilerin zamanla artık gerçekleşmediğine ve duyarsızlaşığına vurgu yapması önemlidir.

Medyanın içerdiği şiddet içerikli görüntülerin çocuklar üzerindeki etkisi oldukça önemlidir. Ertürk ve Gül (2006, 41) şiddet görüntülerinin çocuklar tarafından nasıl algılandığını şöyle ifade etmektedir:

Çizgi filmlerde, görülen benzer sahneler çocuklar tarafından gerçek dışı algılanmakta ve defalarca ölüp dirilen çizgi film kahramanları, havada uçan bombalar, patlamalar, alışkanlık oluşturarak sıradanlaşmakta, hatta çocuğa eğlenceli gelebilmektedir. Bu durum zamanla gerçeklere karşı bir duyarsızlaşma veya olumlu bir yaklaşımla, duygusal boşalma (katharsis) sağlayabilmektedir. Dizi ve filmlerde gördüğü aktörlerin gerçek olmadığı, rol yaptığını fark etmesiyle birlikte, çocuk için görüntüler de gerçek dışı anlam kazanabilmekte, ancak özdeşim mekanizması ile sevdiği aktör gibi davranma boyutunda, sapkın ve tehlikeli model alma davranışları oluşabilmektedir.

Bazı kişilerin çocukluk dönemlerinde maruz kaldıkları medya araçlarındaki şiddet içerikli görseller, gençlik dönemlerinde şiddete yönelmelerinin nedeni olabilmektedir. Dolayısıyla çocukluk çağlarında tanıklık edilen çeşitli şiddet olaylarının bırakmış olduğu etkiler, kişiye ve zamana göre yaşam boyu farklı evrelerde ortaya çıkabilmektedir. (Erdal, 2012, 77).

Televizyon ekranında ölmek demek zayıflık, güçsüzlük, günah veya karakterde veya statüde karşılaşılan diğer başka bir eksiklik veya kusur için şiddetli bir karşılık demektir. Bu konumu itibariyle, merkezileştirilmiş kültürel üretimin sosyal tiplene ve kontrol işlevlerinin bir parçasıdır. Yaptığımız araştırmalarda elde ettiğimiz bulgular bize yoğun izleyicilerin (aynı sosyal gruplar içindeki hafif izleyicilere kıyasla) kendilerine ait televizyon deneyimlerinden daha fazla pekişmiş ve fazlalaşmış tehlike, güvensizlik, şüphe ve kuşku çıkarsadıklarını veya bizim kısaca "acımasız dünya" sendromu adını verdiğimiz bir tür rahatsızlığa maruz kaldıklarını saptamıştır (Gerbner, 2014, 384).

Gerbner'in "acımasız dünya sendromu" olarak belirlediği duruma yönelik Trend, (2008, 18), şiddet içerikli imgelerin, insanların sadece hayata karşı duyduğu endişeleri arttırmadığını aynı zamanda yaşamları süresince gerçekte karşılaşılabilecekleri kapkaç, sarhoş, sürücü ve dolandırıcılık gibi olayları fark etmemelerine neden olduğunu belirtmektedir.

Amaç

Toplumda yaşanan şiddet içerikli olayların ham görüntülerine internet haber sitelerinde yer verilmesi ve yaşananların en ince ayrıntısına kadar yazılması insanlar üzerinde ciddi olumsuz etkilere neden olmaktadır. Bu çalışmada, internet haber sitelerinde yer alan şiddet içerikli haberlerin Diyarbakır'daki üst sosyo-ekonomik statüye sahip yetişkinler tarafından nasıl algılandığını tespit etmek amaçlanmıştır.

Varsayımlar

- Şiddet içerikli haberler, sadece çocukları değil yetişkinleri de olumsuz yönde etkilemektedir.
- İnternetteki şiddet haberlerinin yetişkinler üzerindeki olumsuz etkileri sadece eğitim ve gelir düzeyi düşük insanlarda değil aynı zamanda üst-sosyo-ekonomik statüye sahip olan insanlarda da görülmektedir.
- Yetişkinler, internet aracılığıyla şiddet içerikli haberlerin ham görüntülerine, fotoğraflarına ve metinlerine detaylı bir şekilde ulaşabildiklerinden dolayı internet haber sitelerindeki şiddet olaylarından oldukça fazla etkilenmektedirler.
- Yetişkinler, internet haber sitelerinde yer alan çocuğa yönelik şiddet olaylarına karşı daha fazla tepki göstermektedirler.
- Üst sosyo-ekonomik statüye sahip olan kişiler, internet haber sitelerinde şiddet içerikli olayların yer almasından rahatsızlık duymaktadırlar ve bu tür haberleri izlemek istememektedirler.
- İnternet haber sitelerinde sürekli olarak şiddet haberleriyle karşılaşan yetişkinler, bu tür haberlere karşı duyarsızlaşmışlardır.

Yöntem

Araştırmada derinlemesine görüşme tekniği kullanılarak internet sitelerindeki şiddet içerikli haberlerin Diyarbakır'daki yetişkinler üzerinde nasıl bir etki bıraktığı belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda Dicle Üniversitesi'nde çalışan üst sosyo-ekonomik statüye sahip rastlantısal olarak belirlenen 5'i kadın ve 5'i erkek olmak üzere toplamda 10 kişiyle 2016 yılının Haziran ayında görüşülmüştür. Görüşülen kişilere Haberler.com adlı sitede yer alan şiddet içerikli 3 haberin görüntüsü izletilmiş ve metni okutulmuştur. Söz konusu şiddet haberlerinin nasıl bir his uyandırdığına ve neler düşündürdüğüne dair sorular sorulmuş olup elde edilen bulgular değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında görüşülen kişilerden bazıları, isimlerinin yazılmasını istememiştir. Bu nedenle kişilerin görüşleri ifade edilirken isimleri yerine harfler kullanılmıştır.

Yapılan çalışmada Haberler.com adlı internet haber sitesinden seçilen şiddet haberleri şunlardır:

1. Çocuğa Şiddet Haberi: Haberin içeriği Mersin'de bir kadının öz evladına çeşitli hakaretlerde bulunup şiddet uygulamasından oluşuyor (haberler.com, 2016).
2. Otogar'da Şiddet Haberi: Büyük İstanbul Otogarında iki grup arasında yaşanan kavga habere konu olmuştur (haberler.com, 2016).
3. Kadına Şiddet Haberi: Çin'de gerçekleşen olayda yemek yapmadığı gerekçesiyle kocası tarafından darp edilen kadına yer verilmiştir (haberler.com, 2015).

Bulgular ve Yorumları

Haberleri daha çok internette takip eden A ve B, günde ortalama 2-3 saat internete girmektedir. Günde 2 saat internete giren I ve J haberleri çoğunlukla televizyondan takip etmektedir. Evinde televizyon olmayan D, haberleri sürekli olarak internette takip etmektedir. Günde ortalama 3-5 saat internete girdiğini söyleyen E, haberleri hem internette hem de televizyondan takip etmektedir. Ortalama 1 saat internete giren F, haberleri internette takip etmeyi tercih etmektedir. Haberlere yüzeysel baktığını ve çok fazla detaylarına girmediğini ifade eden G, haberleri gazeteden takip etmektedir. H ise günde 1 saat internete girdiğini ve haberleri televizyondan takip ettiğini belirtmiştir.

İnternet haber sitelerinde şiddet içerikli haberlerin katılımcılar üzerindeki etkisi aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir. Haberlere göre sözel tepki analizi tablosunda, araştırma kapsamında nitel araştırma tekniğiyle derinlemesine görüşme yapılan kişilerin kendi ifadelerine yer verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Cinsiyetine Göre Analizi

Katılımcılar	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Cinsiyet	Erkek	Kadın	Kadın	Kadın	Kadın	Erkek	Erkek	Erkek	Erkek	Kadın

Tabloda belirtildiği gibi çalışma kapsamında 5’i erkek ve 5’i kadın olmak üzere toplamda 10 kişiyle görüşülerek internet sitelerinde yer alan şiddet haberleriyle ilgi olarak neler hissettikleri tespit edilmiştir.

Tablo 2: Haberlere Göre Sözel Tepki Analizi

	Sözel Tepkiler		
	Çocuğa Şiddet Haberi	Otogar’da Şiddet Haberi	Kadına Şiddet Haberi
A	“Kadına nefret duygusu oluştu.”	“Garipsediğim bir kavga türü değil.”	“Erkek insaftan çıkmış.”
B	“İçimden bir şeyler koptu gitti.”	“Çevredekiler kavgayı ayırmıyor.”	“Adama bir yumruk atasım geldi.”
C	“İçimde bir şiddet duygusu uyanıyor.”	“Bu tür haberlerden daha az etkileniyorum.”	“Adama karşı şiddet duygularım uyandı.”
D	“Tamamen çaresiz bir çocuk.”	“Genelde eğitim seviyesi, öfkeyi engelliyor.”	“Çevredekiler duyarsız.”
E	“Çocuk haberleri beni çok etkiliyor.”	“Dengesiz adamlar.”	“Yemek bahane.”
F	“Çok kızdım ve çok şaşırdım.”	“Bu tür haberleri izleyip geçiyorum.”	“Kızgınlık duyuyorum.”
G	“Çok üzüldüm ve şok oldum.”	“Bu haberlerle keşke hiç karşılaşmasak.”	“Kişilik ve karakter yok.”
H	“Bu tip haberler üzücü.”	“Günlük hayatta sıkça karşılaşıyoruz.”	“Haber, kadına şiddeti normalleştiriyor.”
I	“Kadına öfke duydum.”	“İnsanlar gereksiz yere kavga ediyor.”	“Şiddet haberlerini izlemiyorum.”
J	“Kadın hasta.”	“Bu tarz haberleri sürekli görüyorum.”	Halk duyarsız.”

Tablo 2’de katılımcıların, çocuğa şiddet haberinden diğer haberlere nispeten daha fazla etkilendikleri “çok üzüldüm ve şok oldum, çok kızdım ve çok şaşırdım, kadına nefret duygusu oluştu, içimden bir şeyler koptu gitti” gibi ifadelerden anlaşılmaktadır. Otogar’da şiddet haberinde katılımcıların çoğu, benzeri olaylarla günlük hayatta çok fazla karşılaştıklarını dolayısıyla bu tür haberlerden etkilenmediklerini anlatmaktadırlar. Katılımcılar, kadına şiddet haberinde “adama bir yumruk atasım geldi, adama karşı şiddet duygularım uyandı, kızgınlık duyuyorum, kişilik ve karakter yok” gibi ifadelerle kadına şiddet uygulayan kişiye karşı tepki göstermektedirler. H ise bu tür olayların sıkça internet haber sitelerinde yer almasının kadına şiddeti normalleştirdiğine yani haberin sıklığının olayı sıradanlaştırdığına dikkat çekmektedir.

Çocuğa Şiddet Haberi

A, haberde öz evladına şiddet uygulayan kadına karşı nefret duygusu oluştuğunu bildirmektedir.

Haberi izlerken çok üzüldüğünü söyleyen B, “bizim toplumumuzda hiçbir şekilde annenin çocuğa dayak attığını ve küfürler ettiğini görmemiştim. Gerçekten içimden bir şeyler koptu gitti. Kadının belki sorunları vardır, eşyle sorunları olabilir ya da annelik döneminde doğumdan sonra bazı psikolojik sorunlar yaşıyormuş bunları yaşayabilir. Neden böyle yaptığını bilemeyiz. Ama hiçbir gerekçe çocuğunu dövmeyle neden olamaz” demektedir.

C, çocuğa şiddet haberine ilişkin hissettiklerini şu şekilde anlatmaktadır: “Çocuklara işkence olduğu zaman görüntüleri çok fazla izleyemiyorum. Fotoğraf çok korkunçsa bakamıyorum. İçimde bir şiddet duygusu uyanıyor ama ilk düşündüğüm şey çocuğun bu durumdan nasıl kurtulması. Herhalde sadece çocuk açısından düşünüyorum. O zaman çaresizlik duygusu kaplıyor beni. Onu kurtarma şansım olmadığı için çaresiz hissediyorum”.

D, haberi izlerken insanların ahiret inancının ne kadar zayıf olduğunu düşündüğünü kaydederek eğitimin öfkeyi ve şiddeti bir nebze azalttığını ama tek başına yeterli olmadığını bu nedenle eğitimin dini kültür ve bilinçle yoğrulması gerektiğini anlatmaktadır.

“Hiçbir çocuk kendi isteğiyle kendi rızasıyla dünyaya gelmiyor. Sonuçta bu çocuğun dünyaya gelmesine vesile olan o kadın” diyen E, kadının bu çocuğu ya istemediğini ya da yasak bir aşk sonucu doğurduğunu düşünmektedir.

F, haberi izlerken oğlunun aklına geldiğini ve görüntüleri sonuna kadar izleyemediğini ifade ederek hem çok kızdığını hem de çok şaşırdığını söylemektedir.

G haberi değerlendirirken çok üzüldüğünü ve şok olduğunu, böyle bir yetiştirme anlayışının olamayacağını ifade etmektedir.

Bu tip haberlerin üzücü olduğunu söyleyen H, bir annenin nasıl böyle davranabildiğinin soru işareti olduğunu belirtmektedir.

I, haberi izlerken kadına öfke duyduğunu kaydederken J ise kadını hasta olarak nitelendirmektedir.

Otogar’da Şiddet Haberi

A, otogardaki şiddet haberine ilişkin “çok garipsediğim bir kavga türü değil” diyerek olayı sürekli karşılaşılan bir durum olarak değerlendirmektedir.

B ise haberde herkesin baktığını ama kimsenin ayırmadığını belirterek toplumumuzun umursamaz bir hale geldiğine dikkat çekmektedir.

Böyle haberleri ya da erkekler arasında olan kavga haberlerini çok izlemediğini ve bu tür haberlere karşı duyarsız olduğunu kaydeden C, “diğer haberlerde fiziksel olarak bir taraf güçlü bir taraf güçsüz. Bu haberde taraflar fiziksel olarak birbirine eşit diyebilirim. Kaldı ki kendilerini cinsiyet babında herkesten üstün gören bir sınıfın kendi arasında anlamsız kavgası. Dolayısıyla bu tür haberlerden daha az etkileniyorum” ifadelerini kullanmaktadır.

D, genel olarak eğitim seviyesinin öfkeyi, kavgayı ve bu tür saldırıları biraz daha engellediğine dikkat çekmektedir.

“Dengesiz adamlar”, “sürü psikolojisi” gibi ifadelerle haberi değerlendiren E, olayın kendisi için hiçbir anlam ifade etmediğini söylemektedir.

F, bu haberin çocuğa şiddet ve kadına şiddet haberleri kadar kendisini etkilemediğini belirterek bu tür haberleri izleyip geçtiğini kaydetmektedir.

G,: “Ekonomik çıkarlar devreye girince günümüz insanının gözünü artık bir şey görmüyor. Bu tür haberlerle çok sık karşılaşıyoruz keşke hiç karşılaşmasak”.

H, bu tür olaylarla günlük hayatta sıkça karşılaşıldığını söylemektedir.

I, insanların gereksiz yere kavga ettiğini belirtirken J ise bu tarz haberleri sürekli olarak gördüğünü ve dolayısıyla etkilenmediğini bildirmektedir.

Kadına Şiddet Haberi

A, kadına şiddet haberinde erkeğin insaftan çıkmış olduğunu ve çevresindekilerin de çok duyarsız olduğunu ifade etmektedir.

Haberi izlerken “Adama bir yumruk atasım geldi, bir kadına özellikle de hamile bir kadına el kalkmaz” cümlelerine yer veren B, etraftaki insanların müdahale etmediğini sadece baktığını belirtmektedir.

C, şiddet görüntülerini sonuna kadar kesinlikle izlemediğine vurgu yaparak habere konu olan adama karşı bütün şiddet duygularının uyandığını söylemektedir.

D,: “İnsanların acımasızlığı çevredekilerin duyarsızlığı çok dikkatimi çekti. Eşine zaten söylenecek kelime bulamıyorum” cümleleriyle habere ilişkin duygularını dile getirmektedir.

Bu şiddetin temelinde yatan nedenin ekonomik sıkıntı olduğuna dikkat çeken E, adamın dışarıda yaşadığı ekonomik sıkıntıyı kadına bu şekilde yansıttığını düşünmektedir.

“Genellikle bu tip haberler izlediğimde kızgınlık duyuyorum ve bu kadar nasıl vicdansız olunur diye düşünüyorum” diyen F, adamın hamile eşine uyguladığı şiddeti akla ve vicdana aykırı bir durum olarak tanımlamaktadır.

G, : “Yemek yapmadı diye karını döveceksin. Kabul edilebilir bir şey değil. Görüntüleri bile sonuna kadar izlemek çok zor. Kişilik ve karakter yok”.

H, bu tip haberlerin kadına şiddeti normalleştirdiğini, haberin veriliş tarzıyla ve içeriğiyle normal bir vakaymış gibi ele alındığını anlatmaktadır.

Halkın duyarsız olduğuna dikkat çeken J, haberi izlerken kadının değersiz olduğunu hissettiğini ve kadına şiddet haberlerinden çok fazla etkilendiğini vurgulamaktadır.

Haberlerin Etkisi

A, şiddet haberlerine yönelik şu ifadelere yer vermektedir: “Aslında bu olayları artık kanıksadım. Küçüklüğümde beri bu tür haberleri görüyorum. Artık bende bir duyu uyandırmıyor. Bana şiddet olayları günlük hayatın bir parçasıymış gibi geliyor”. A, internet haberlerinde küçük bir olayın dahi çarpıcı başlıklar ile insanların ilgisini çektiğine vurgu yaparak televizyondaki olayların sansürlendiğini ancak internette sansürlenmediğine vurgu yapmaktadır. Şiddet görüntülerinin yayınlanmaması konusunda bir kısıtlama getirileceğini düşünmediğini belirten A sözlerine “hangi birine kısıtlama getireceksin ki. Habere isteyen bakıyor. Kimseye zorla şu habere bak denilmiyor. Şiddetin kralı internette var ve engellemek de zor bence” ifadelerini eklemektedir.

B, bu tür haberleri izlediğinde çok etkilendiğini ve ilk olarak kendisini ve ailesini düşündüğünü söylemektedir. “Kadına şiddet haberinde benim eşim de böyle olur mu diye kaygılanıyorum” ifadesine yer vermektedir. İnternet haberlerinden daha çok zevk aldığını ve internet haberlerin daha objektif olduğunu belirten B: “Televizyonda haberleri sansürlüyorlar ancak internet haberlerini izlediğimde gerçek haberleri görebiliyorum” demektedir.

C ise : “Şiddet haberlerini izlediğimde gözümü kapattığım her an görüntü aklıma geliyor. Son zamanlarda insanlardan kaçtığımı fark ettim. Normalde çok konuşkan ve sosyal bir insanımdır. Ama etrafımı çok kısıtladığımı ve genel olarak kendi kabuğuma çekildiğimi gördüm” cümleleriyle şiddet haberlerinden çok fazla etkilendiğini bildirmektedir.

D, görüntülerin tamamının yayınlanmasını doğru bulmadığını ve insanları şiddete meyil ettirdiğini kaydederek bu tür haberlerin yüzeysel verilip geçilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. D şiddet haberlerine yönelik, “bu tür haberleri izleyince insanlara karşı güvensizlik duygusu çok fazla oluyor. O yüzden çok fazla izlemiyorum. Ama kendimi soyutlamam bu olayların olmadığı ve olmayacağı anlamına gelmiyor” ifadelerine yer vermektedir.

E,: “Kadın, tecavüz ve çocuk haberleri beni çok etkiliyor. İzlerken çok sinirleniyorum ve etkileniyorum. Bu durum beni günlük hayatımda da etkiliyor. Günlük hayatımda bir sürü evham yapıyorum ve tedirgin oluyorum”. Haberleri sansürsüz bir şekilde izlemek istediğini söyleyen E, olayın ne boyuta geldiğini görmek istediğini belirtmektedir.

Bu tarz haberlerden etkilendiğini belirten F, “kadına bakıyorsunuz kendi öz evladına bunu yapıyor. Kendi çocuğunuzun bakıcısı kim bilir neler yapar” demektedir. F, çocukların kullandığı bütün bilgisayarlar ile telefonların filtrelenmesi ve bu tür haberlerin izlenilmesinin engellenmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır.

G, “medyanın olayı deşifre etmesi, ballandıra ballandıra tekrar etmesi toplum tarafından bunların doğal şeyler olarak algılanmasına neden oluyor. İnternetteki haberler biraz cezp ediyor bazen sadece meraktan tıklamak durumunda kalıyorsunuz” ifadelerine yer vererek bu durumun şiddeti teşvik ettiğine dikkat çekmektedir. Bu tür şiddet haberlerinin insanları korkuttuğunu belirten G, “Haberlerde çok fazla detay veriliyor. Bir insanın bir kişiyi katletmesi olayının hangi yöntemle nasıl gerçekleştiğine dair çok fazla detaylar haberlerde yer alıyor. Böyle sunulan haberler kötü niyetlilere bir yol gösteriyor. Maalesef bu tür şeyleri medya, topluma öğretiyor” demektedir.

H, yaşanan olayların sosyal olaylar olduğunu ve insanların her an karşılaşabileceği durumlar olduğunu belirterek insanlarda bir tedirginliğin oluştuğunu kaydetmektedir.

I, televizyon haberlerinde şiddet görüntülerine nasıl yasaklar getiriliyorsa internet haberlerine de getirilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır.

J ise şiddet haberlerinin görüntülerini genellikle izlemediğini ama haber metnini okuduğunu belirterek “özellikle erkeklerin kadınlara uyguladığı şiddetten çok korkuyorum” ifadelerini kullanmaktadır”.

Sonuç ve Değerlendirme

Çalışma kapsamında 10 kişiyle yapılan görüşme sonucu çeşitli veriler elde edilmiştir. Görüşülen kişilerin gün içerisinde çok fazla internete girmedikleri ve haberleri daha çok internet ve televizyondan takip ettikleri tespit edilmiştir. Katılımcıların internet haber sitesinde yer alan üç farklı şiddet haberini izledikten sonra şiddet ve nefret içerikli sözcüklerle tepki vermeleri dikkat çekmektedir. “Kadına karşı nefret duygusu oluştu, adama bir yumruk atsam geldi, kadına öfke duydum” gibi ifadeler katılımcıların şiddet haberlerine göstermiş oldukları tepkilerden bazılarıdır. Katılımcılardan bazıları, bu tür şiddet içerikli haberlere artık alıştıklarını dolayısıyla zamanla duyarsızlaştıklarını ifade etmişlerdir. Bazı katılımcıların “kadına şiddet haberinde benim eşim de böyle olur mu diye kaygılanıyorum, şiddet haberlerini izlediğimde gözümü kapattığım her an görüntü aklıma geliyor, bu tür haberleri izleyince insanlara karşı güvensizlik duygusu çok fazla oluyor, günlük hayatımda bir sürü evham yapıyorum ve tedirgin oluyorum” şeklindeki cümleleri şiddet haberlerinden önemli ölçüde etkilendiklerini göstermektedir.

Bazı katılımcıların özellikle de çocuğa şiddet haberindeki görüntüleri baştan sona izlememeleri dikkat çekmiştir. Katılımcıların izledikleri üç farklı şiddet haberlerinden en fazla çocuk haberinden en az ise kavga haberinden etkilendiği görülmüştür. Yapılan araştırmada görüşülen kişilerin özellikle çocuğa şiddet haberine yönelik daha fazla tepki gösterdikleri ve bu tür haberlerden daha fazla etkilendikleri görülmüştür. Bu nedenle yetkililerin, çocuğa şiddetin uygulandığına dair yayınların her yaş grubundan insanın izleyebileceği ihtimalini düşünerek internet haber sitelerinde yer almaması konusunda gerekli önlemleri alması gerekmektedir. Zaman zaman çocuğa şiddet haberlerine yayın yasağı getirilmektedir ancak bu sadece ilgili habere yönelik olmaktadır. Oysa yetkililerin çocuğa yönelik her türlü şiddet olaylarına karşı yayın yasağının sürekli hale getirilmesi konusunda gerekli tedbirleri alması gerekmektedir.

Medyanın en önemli işlevlerinden biri bilgilendirmektir ancak bu işlevi yerine getirirken olaya ilişkin insanlar üzerinde derin izler bırakacak görüntülere ve metinlere yer verilmemesi gerekmektedir. Görüntünün kişiler üzerindeki etkisi tartışmasız bir gerçektir ancak bazı metinlerin oldukça etkili ve olayı detaylı anlatacak şekilde kaleme alınması da olumsuz etkiler bırakabilmektedir. İnternet haber sitelerinde şiddet içerikli olayların hem görüntüsünün hem de haber metninin geniş yer alması insanlar üzerinde farklı hisler uyandırmaktadır. Dolayısıyla gerçekleşmiş şiddet içerikli bir olayın haber aktarma ve bilgilendirme işlevi çerçevesinde internet haber sitelerinde yer alması gerekiyorsa tıpkı televizyon haberlerinde olduğu gibi olayın detayına girmeden kısa ve öz bir şekilde aktarılması gerekmektedir. Ayrıca insanları psikolojik olarak oldukça fazla etkileyecek bir olay gerçekleşmişse söz konusu olaya dair haberin hiçbir şekilde yayınlanmaması gerekmektedir.

Katılımcılardan bazıları, internet haberlerini sansürsüz bir şekilde yayımlandığı için tercih ettiklerini ve görüntüleri ham haliyle izlemek istediklerini vurgulamıştır. Söz konusu kişilerin aynı zamanda şiddet haberlerinden çok fazla etkilendiklerini ve bu durumun günlük yaşamlarına olumsuz bir şekilde yansıdığını ifade etmeleri dikkat çekmektedir. Tıpkı araştırmadaki bazı katılımcılar gibi şiddet içerikli haberleri görmek ve tüm detaylarını öğrenmek isteyen kişiler olacaktır ancak kişiler kendi rızalarıyla bu tür haberleri izlemiş olsalar bile etkilendikleri açıktır. Çocukların şiddet içerikli yayınlardan etkilendiğine dair birçok araştırma bulunmaktadır. Yapılan araştırmada görüşülen kişilerin ifadeleri doğrultusunda sadece çocukların değil aynı zamanda yetişkinlerin de şiddet haberlerinden etkilendiği, kaygılandığı ve korktuğu tespit edilmiştir. Kişiler, kitle iletişim araçlarını farklı amaçlarla kullanarak özellikle de internette oldukça uzun bir süre vakit geçirebilmektedirler. Aynı zamanda bu süreçte kişiler farkında olup ya da olmadan şiddet olaylarına ilişkin birçok haberlerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bazı kişiler, medya aracılığı ile tanıklık ettikleri şiddet olaylarından kısa bir süre içerisinde etkilenirken bazıları ise yaşamlarının farklı evrelerinde bu durumun olumsuz etkilerini görebilmektedirler. Şiddetin insanlar üzerindeki olumsuz etkilerinin tek bir faktöre yani kitle iletişim araçlarına bağlanması doğru değildir. Demografik özellikler ve sosyal çevre gibi birtakım özellikler de kişilerin şiddet haberlerinden etkilenme boyutunu şekillendirebilmektedir. Farklı yaş ve sosyo-ekonomik statüye sahip kişilerin internet haber sitelerindeki şiddet haberlerinden etkilenebileceği ihtimalinin her zaman göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Dolayısıyla internet sitelerinde yer alan şiddet içerikli haberlerin toplum üzerinde yarattığı olumsuz etkileri ortadan kaldırmak ya da minimize etmek amacıyla yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Advan, A. (2015). *Toplumsal Hareketler ve Sosyal Medya Kullanımı Çerçevesinde Taksim Gezi Parkı Eylemi*". Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Akca, E. B. (2014). *Yeni Medya Yeni Pratikler Yeni Olanaklar*. E. B. Akca (Ed.). *Demokratik Katılım Bağlamında Yeni Medya ve Digital Yurttaşlık* (s. 17). İstanbul:Umuttepe Yayınları.
- Binark, M. (2014). *Yeni Medya Çalışmalarında Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. M. Binark (Der.). *Giriş* (s.15). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Demir, M. (2013). *Yeni Medya Üzerine...* . N. Büker (Ed.). *Televizyon Teknolojisi ve Yeni Medya* (s. 138). Konya: Literatürk Yayınları.
- Çakır, H. (2007). *Gazeteciliğe Giriş*. Konya: Tablet Yayınları.
- Çakır, H. (2007). *Geleneksel Gazetecilik Karşısında İnternet Gazeteciliği [Elektronik Sürüm]*. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22(1), 123-149.
- Çakır, V. ve Çakır, V. (2010). *Televizyon Bağımlılığı*. Konya: Literatürk Yayınları.
- Erdal, Cengiz. (2012). *Medyanın Efendisi Şiddet*. İstanbul: Doruk Yayınları.
- Ertürk, Y. D. ve Gül, A. A. (2006). *Çocuğunuzu Televizyona Teslim Ermeyin*. Ankara: Nobel Yayınları.

- Gerbner, G. (2014). *Medyaya Karşı* (G. Ayas, ve V. Batmaz, ve İ. Kovacı Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (2002).
- Irak, D. ve Yazıcıoğlu, O. (2012). *Türkiye ve Sosyal Medya*. İstanbul: Okuyan Us Yayınları.
- Kalsın, B. (2016). *Geçmişten Geleceğe İnternet Gazeteciliği: Türkiye Örneği* [Elektronik Sürüm]. The Journal of Academic Social Science Studies Dergisi, 3 (42), 75-94.
- Karahisar, T. (2013). *Yeni İletişim Teknolojileri ve Yeni Medya*. M. Kuyucu ve T. Karahisar (Haz.). *Sosyal Medyanın Psikolojik ve Toplumsal Yansımaları* (s. 107). İstanbul: Zinde Yayıncılık.
- Özer, Ö. (2010). *Medyada Şiddet Kültürü*. Ö. Özer (Ed.). *Şiddet Olaylarına İlişkin Haberlerin Üretimi: Ankara'daki Polis-Adliye Muhabirlerinin Görüşleri* (s. 69). Konya: Literatürk Yayınları.
- Palabıyıkoglu, R. (2007). *Medya ve Şiddet* [Elektronik Sürüm]. Kriz Dergisi, 5(2), 123-126.
- Tokgöz, Oya. (2015). *İletişim Kuramlarına Anlam Vermek, Başlangıcından Günümüze Anglo-Amerikan İletişim Kuramı*. Ankara: İmge Yayınları.
- Trend, D. (2008). *Medyada Şiddet Efsanesi*. (G. Bostancı, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. (2007).
- Tuğla, K. (2014). *Türkiye'de İnternet Geleneksel Medyadan Daha Demokratik ve Alternatif Bir Haber Ağı Sunuyor mu: T24 Örneği* [Elektronik Sürüm]. Yeditepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Global Media Journal Dergisi, 4(8), 305-324.
- Yengin, D. (2012). *Yeni Medya ve...* Y. Deniz (Ed.). *Yeni Medyaya Eleştirel Bakış* (s. 128). İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- Yüksel, Erkan. (2010). *Medya ve Habercilik*. Konya: Çizgi Yayınları. FikriMühim. (2015). [www.fikrimuhim.com](https://www.fikrimuhim.com/Binary/Images/Upload/internet-arastirmasi/FM_DA-tu%CC%88mu%CC%88.pdf), Erişim: 24 Haziran 2016, https://www.fikrimuhim.com/Binary/Images/Upload/internet-arastirmasi/FM_DA-tu%CC%88mu%CC%88.pdf
- Haberler.com. (2015). Erişim: 06 Haziran 2016, <http://www.haberler.com/yemek-yapmadi-diye-hamile-karisini-dovdu-7648719-haberi/>
- Haberler.com. (2016). Erişim: 18 Nisan 2016, <http://www.haberler.com/oz-anneden-evladina-sen-haram-cocuksun-dayagi-8366882-haberi/>
- Haberler.com. (2016). Erişim: 09 Haziran 2016, <http://www.haberler.com/otogari-karistiran-kavga-kamerada-8499929-haberi/>
- TÜİK. (2013). Erişim: 21 Haziran 2016, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=15866>